

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

KATEDRA LINGWISTYKI STOSOWANEJ  
INSTYTUT NEOFILOLOGII  
KOLEGIUM NAUK HUMANISTYCZNYCH  
UNIwersYTET RZESZOWSKI  
(RZESZÓW, POLSKA)

FILOZOFICKÁ FAKULTA  
PALACKÝ UNIVERSITY OLOMOUC  
(OLOMOUC, ČESKÁ REPUBLIKA)

# ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

*17 листопада 2023 року*



РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
РІВНЕ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

KATEDRA LINGWISTYKI STOSOWANEJ  
INSTYTUT NEOFILOLOGII  
KOLEGIUM NAUK HUMANISTYCZNYCH  
UNIWERSYTET RZESZOWSKI  
(RZESZÓW, POLSKA)

FILOZOFICKÁ FAKULTA  
PALACKÝ UNIVERSITY OLMOUC  
(OLMOUC, ČESKÁ REPUBLIKA)

# ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

*17 листопада 2023 року*



РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
РІВНЕ 2023

УДК 81'37  
П 78

**Проблеми лінгвістичної семантики:** VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (17 листопада 2023 року).  
П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2023. 141 с.

**The Problems of Linguistic Semantics:** The 8<sup>th</sup> International Scientific and Practical Internet Conference (November 17, 2023). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2023. 141 p.

У збірнику матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

**Редакційна колегія:**

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

**Члени редакційної колегії:**

**Павлова О.І.**, канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

**Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, доктор філософії, старш. викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 11 від 26.10.2023 р.)

©Автори публікацій, 2023

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

**ЗМІСТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:  
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

<b>АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.</b>	НОВІТНІ НАЙМЕНУВАННЯ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ: МІЖ УЗУСОМ І НОРМОЮ	6
<b>СІРАНЧУК Н.М.</b>	ПРИНЦИП ГРАДАЦІЙНОСТІ ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИНЦИП ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	9
<b>БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.</b>	ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА НА ЗАНЯТТЯХ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	13
<b>КАЛІНІЧЕНКО М.М.</b>	LANGUAGE BARRIERS IN THE VIRTUAL CLASSROOM: STRATEGIES FOR ENHANCING COMMUNICATION IN REMOTE ENGLISH INSTRUCTION FOR CHINESE MASTER'S STUDENTS	16
<b>ПАВЛОВА О.І.</b>	ТЕРМІНОЗНАВСТВО В УКРАЇНІ СЬОГОДНІ	20
<b>СТАНІСЛАВЧУК Н.І.</b>	ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ В СИСТЕМІ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	23
<b>БОНДАРЕЦЬ Ю.Ю.</b>	РЕФЛЕКСІЯ – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	27
<b>ОСТАПЧУК Т.А.</b>	ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	28
<b>ДАВИДЮК В.Ю.</b>	СЕМАНТИКА ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛОВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	30
<b>КОНДРАТЮК Н.В.</b>	ТЕРМІНОЗНАВСТВО: НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ І НАУКОВІ ШКОЛИ	34
<b>MARENTSCHOUK Y. РИБЧАК Л.Я.</b>	LINGUISTIQUE COGNITIVE ET SÉMANTIQUE ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	36 39

**ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ**

<b>DEMENCHUK O.</b>	SEMANTIC SHIFT STRATEGIES OF VERBS OF SMELL EMISSION IN THE POLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES	43
<b>СЕРБІН О.В., ГОЛУБОВСЬКА Ю.О.</b>	МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ГРАМАТИЧНА ТА СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ В ІНТЕРНЕТ-МЕТАФОРІ ВОЄННОГО ЧАСУ	46
<b>DEMENCHUK D.</b>	KONCEPT <i>NIERÓWNOŚĆ PŁCI NA RYNKU PRACY</i> W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	57

**ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ**

<b>МІЗІН К.І.</b>	БАГАТОВИМІРНІСТЬ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ «ГОРДІСТЬ» ЯК ПІДҐРУНТЯ ЙОГО КРОС-КУЛЬТУРНОГО ВАРІЮВАННЯ	60
<b>КІНАЩУК А.В.</b>	СПЕЦИФІКАТОРИ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ПРЕДИКАТИВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВИЯВУ ІРРАЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ В АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	63

**ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА**

<b>АЛАДЬКО Д.О.</b>	ОПИС ВІДНОСИН МІЖ ЛЮДЬМИ ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВОЮ ЧАСТИНИ ТІЛА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	68
<b>ЗАЛУЖНА О.О., КАЗЕМІРОВА А.С.</b>	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНО- МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	72
<b>ОРЕЛ І.І.</b>	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СТЕРЕОТИПНОГО ПОНЯТТЯ <i>ORDNUNG</i> У НІМЕЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	75
<b>ТАРАСЮК Н.Ю.</b>	СЛОВОВІРНА ПАРАДИГМА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК МОВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОДУКТ У СИСТЕМІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	78
<b>ЧЕРКАС О.О.</b>	ЖАРГОН І СЛЕНГ: ТОЧКИ ДОТИКУ	81

**СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ**

<b>МАТВИЄЄВА S.</b>	SEMANTIC TRANSFORMATION OF ENGLISH TERMS FOR MIGRANTS: ILLEGAL, IRREGULAR, OR UNDOCUMENTED?	84
<b>СОЛОВЙОВА Л.Ф.</b>	МЕТАФОРИЧНА КОМПОЗИЦІЯ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЄСЛІВ	87
<b>БОЛОТНЮК Н.А.</b>	ОПИС ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВОЮ ЧАСТИНИ ТІЛА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	90
<b>СИВОРИГ Н.В.</b>	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ВИЗНАЧЕННЯ, ПІДХОДИ, КЛАСИФІКАЦІЇ	94

**СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ**

<b>ЗАЛУЖНА О.О., КОЛІСНИК Д.О.</b>	ЛЕКСИЧНІ ТА ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЛЮСІ МОД МОНТГОМЕРІ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ»)	98
--	--	----

VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція  
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

<b>КОНСТАНТИНОВА О.В.</b>	СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ІРОНІЇ В РОМАНІ Ш. БАЙЗЕЛЛА «ЩОДЕННИК КНИГАРЯ»	101
<b>КУЧМА Т.В.</b>	АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ПОНЯТТЯ <i>GUTE HEXE</i> (ДОБРА ЧАКЛУНКА) У ПОВІСТІ О. ПРОЙСЛЕРА «МАЛА БАБА ЯГА» ЯК ПРИЧИНА КОМУНІКАТИВНОГО БАР'ЄРА	104
<b>ЧЕБЕРЯК А.М.</b>	ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЦЕЛЯЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО)	108
<b>ЖАЛКО Д.Д.</b>	ДИСКУРС-АНАЛІЗ І ПІДХОДИ ДО ЙОГО РОЗУМІННЯ	111
<b>КОВЕРДА А.О.</b>	ГЕНЕРАЛЬНИЙ РЕГІОНАЛЬНО АНОТОВАНИЙ КОРПУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ДОСТОВІРНІСТЬ ЙОГО ПОШУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	114
<b>ДРОЗД Д.С.</b>	МОВНІ ЗАСОБИ ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ У ШЛЮБНИХ ОГОЛОШЕННЯХ	115
<b>КОЛОМІЄЦЬ Н.М.</b>	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ МАРКЕТИНГОВОГО ДИСКУРСУ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ-КОНКОРДАНСУ ANTCONC 4.0	119
<b>ПАВЛІВ А.А.</b>	СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У ПРОМОВАХ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРЕЗИДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІНАВГУРАЦІЙНОЇ ПРОМОВИ ДЖО БАЙДЕНА)	123
<b>СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД</b>		
<b>СІЄСЛІК В., ІВАНОВСКА В., КАПРАНОВ У.</b>	ISO 18587:2017 STANDARD: NECESSITY OR REALITY?	126
<b>ЛЕМІШ Н.Є.</b>	‘У ТОМУ ЧИСЛІ’: ЕТИМОЛОГІЯ, СЕМАНТИКА, ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	129
<b>РАЗУМНА К.А.</b>	ТРАНСКОДУВАННЯ ЯК СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО-СПЕЦИФІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У НЕХУДОЖНИХ ТЕКСТАХ	132
<b>СЕВАСТЮК М.І.</b>	ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОНФРОНТАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ: ЕМОЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	134
<b>TASAZH V.</b>	GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF SLANG IN CINEMATIC DISCOURSE	137

УДК 811.161.2'373.611

Бісовецька Л.А., канд. філол. наук  
Суржук Т.Б., канд. пед. наук  
Рівненський державний гуманітарний університет  
(Рівне, Україна)

## ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА НА ЗАНЯТТЯХ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Переосмислення вже існуючих у мові лексичних одиниць і використання їх для позначення нових реалій, як наголошують науковці (Мойсієнко, Бас-Кононенко, Бондаренко, 2010, с. 49), – активний процес у сучасних мовах світу, серед яких і українська. Семантичні зміни у лексиці спричинені як мовними, внутрішньосистемними, так і зовнішніми, позамовними (екстралінгвістичними) чинниками: розвитком науки, техніки, культури, суспільно-політичними явищами тощо.

Семантичну деривацію як засіб поповнення словникового запасу мови досліджували такі мовознавці, як-от: Т. Бевз, З. Дубинець, О. Ковальчук, Т. Коць, К. Ленець, О. Ляхова, Д. Мазурик, Л. Мацько, О. Стишов, А. Таран, О. Тараненко, О. Тур.

На практичних заняттях із методики навчання мовно-літературної освітньої галузі передбачено ознайомлення здобувачів вищої освіти з підручниками для початкової школи. Під час виконання вправи 2 (стор. 11) з підручника для 3 класу І. Большакової, М. Пристінської «Українська мова та читання» (Большакова, Пристінська, 2021, с. 11) потрібно було утворити словосполучення іменника з прикметником за зразком: *каструля з металу – металева каструля*. Студенти успішно утворили словосполучення з головним словом – іменником: *килим із шерсті – шерстяний килим, комод із дуба – дубовий комод, ваза з глини – глиняна ваза*, але зі словосполученням *склянка з пластику* виникли труднощі. У групі виникла дискусія щодо можливості поєднання цих слів, адже, на думку частини студентів, *склянка* має бути зроблена зі скла, а для посуду з пластику (чи паперу) слово *склянка* вживати не можна, натомість було запропоновано слова *стакан*. Оскільки такі труднощі можуть виникнути і в учнів 3 класу, студенти отримали завдання ознайомитися з питаннями «Зміни лексичного значення слова», «Деєтимологізація»; звернутися до лінгвістичних словників; з'ясувати, які поради щодо вживання слів *склянка* і *стакан* дають науковці.

Здобувачі освіти з'ясували, що слово завжди виникає з одним значенням, яке називається первинним. Первинне значення є прямим, оскільки прямо називає позначуваний предмет. Найчастіше виділяють дві основні причини багатозначності. Перша є проявом принципу економії і зумовлена існуванням певного протиріччя між різноманітністю світу й обмеженістю ресурсів мови: мова не може постійно збагачуватись за рахунок появи нових слів, оскільки тоді її словниковий запас стане занадто громіздким і важким для користування. Тому, пізнаючи нові грані світу, ми змушені використовувати одне і те саме слово для позначення різних явищ, так чи інакше пов'язаних у нашій свідомості, переносячи назви з одного предмета (явища) на інші. Вже існуюче слово набуває нових значень і додаткових смислів. Друга причина багатозначності – сам характер людського мислення: узагальнення, властиве нашому мисленню, відображається в мові (у тому числі й у полісемії). Отже, багатозначність – це спосіб компактного зберігання в мові інформації про світ. (Мойсієнко, Бас-Кононенко, Бондаренко, 2010, с. 47-48).

Багатозначність слова розвивається на основі перенесення назви з одного предмета на інший. Нове значення є завжди переносним, похідним від первинного, мотивованим через пряме. Із перенесенням пов'язані такі явища, як розширення і звуження значення. Слово *стріляти* спершу мало значення «випускати стріли», згодом, коли було винайдено інші види зброї, розширило своє значення до сучасного «робити постріли».

Деетимологізація – втрата словом етимологічної мотивованості внаслідок затемнення його семантичного і словотвірного відношення до мотивувального слова (кореня) і здебільшого його морфем, структури. За ступенем завершеності деетимологізація буває повною і неповною. Деетимологізація, як зазначає М. Кочерган (Кочерган, 2014, с. 237), уможливорює поєднання слів, які за живої етимології були б неможливими (*синя білизна, червоне чорнило*).

В ефірі «Сніданку з 1+1» мовознавець О. Авраменко провів експрес-урок з української мови, де пояснив, як і чому краще говорити саме «паперова склянка». При цьому педагог показав фрагмент з бліц-опитування людей на вулицях столиці, думки яких, до речі, розділилися.

За словами О. Авраменка, сучасні мовознавці радять уникати слова «стакан», оскільки воно штучне в нашій мові і вважається калькою з російської.



«Більш органічне – склянка. Логічно виникає думка, так склянка ж має бути зі скла. Друзі, у мові не завжди два та два – чотири. У давнину було винайдено для письма чорнило. Зрозуміло, що воно було чорного кольору, але з часом, коли винайшли рідину для письма червоного чи зеленого кольору, то ніхто вже нових слів для неї не вигадував – червонило або зеленило, а стали так само називати словом чорнило. Але з уточненням: «Чи є у вас зелене чорнило? Дайте мені червоне чорнило!» От така ж доля і в склянки. Можна сказати: «Дайте мені паперову склянку», або «треба купити пластикових склянок». До речі, пластикову склянку називають також пластянкою, але це розмовне слово», – пояснив Олександр Авраменко (Прокопенко, 2023).

Отже, здобувачі освіти з'ясували, що у слові *склянка* відбулося розширення значення внаслідок деетимологізації; науковці рекомендують вживати слово *склянка* незалежно від матеріалу, з якого виготовлений посуд. І тому майбутні вчителі початкової школи мають бути впевнені, що завдання у підручнику для початкової школи сформульовано коректно, а словосполучення *пластикова (паперова) склянка* є нормативним.

**Список використаних джерел:**

- Большакова, І.О., & Пристінська, М.С. (2021). *Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.). Ч. 2.* 2-ге вид. Харків: Видавництво «Ранок».
- Кочерган, М.П. (2014). *Вступ до мовознавства.* 3-е вид. Київ: Академія.
- Мойсієнко, А.К., Бас-Кононенко, О.В., & Бондаренко, В.В. (2010). *Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика.* Київ: Знання.
- Прокопенко, Є. (2023). «Паперовий стакан» чи «паперова склянка» – мовознавець Авраменко дав правильну відповідь. *УНІАН.* 25.09.23. <https://www.unian.ua/curiosities/paperoviy-stakan-chi-paperova-sklyanka-yak-pravilno-12404103.html> (дата звернення 10.10.2023).